

Центральноукраїнський державний
університет імені
Володимира Винниченка

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Програма всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації

Свідоцтво

про підвищення кваліфікації

№ ADV-311019-PSI від 11.12.2022

за програмою

Проектування та реалізація освітніх програм
за спеціальністю 014 «Середня освіта»

видане:

Грицевичу Юрію Васильовичу

Навчальне навантаження становить
180 годин – 6 кредитів ЄКТС

Термін навчання: 31.10.2022–11.12.2022

Соболь Євген Юрійович,
доктор юридичних наук, професор, ректор
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка

Віхляєв Михайло Юрійович,
доктор юридичних наук, професор, директор
Центру українсько-європейського наукового співробітництва

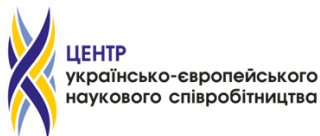

1. Нормативно-правові основи проектування та реалізації освітніх програм за спеціальністю 014 «Середня освіта»: Закон України «Про вищу освіту», Національна рамка кваліфікацій, професійний стандарт учителя тощо. 15 годин
2. Визначення цілей освітньої програми. Стейкхолдери освітніх програм за спеціальністю 014 «Середня освіта» та їх залучення до формулювання цілей освітніх програм і визначення програмних результатів навчання. 20 годин
3. Формування змісту освітньої програми. Цілі освітніх програм та програмні результати навчання як основний чинник конструювання їх змісту. Обов'язкові та вибіркові освітні компоненти. Шляхи побудови й реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти. 20 годин
4. Місце й роль практичної підготовки у змісті освітніх програм за спеціальністю 014 «Середня освіта». Залучення до реалізації освітнього процесу професіоналів-практиків, експертів у галузі, представників роботодавців. 20 годин
5. Форми, методи та технології навчання: реалізація принципів студентоцентризму, академічної свободи та врахування цілей і програмних результатів навчання. 20 годин
6. Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, його розроблення й оновлення. Поєднання навчання та досліджень у процесі реалізації освітньої програми. 20 годин
7. Форми й методи контролю досягнень здобувачів освіти, критерії їх оцінювання. Правила проведення контрольних заходів. 15 годин
8. Дотримання академічної доброчесності в освітньому процесі. 10 годин
9. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, залучених до реалізації освітньої програми. Професійний розвиток викладачів. 20 годин
10. Безпечне та інклюзивне освітнє середовище. Підтримка здобувачів вищої освіти. 10 годин
11. Індивідуальна консультативна робота. 10 годин

Усього: 180 навчальних/робочих годин

Центральноукраїнський
державний педагогічний
університет
імені Володимира Винниченка

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**ПРОЄКТУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ
ОСВІТНІХ ПРОГРАМ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»**

31 жовтня – 11 грудня 2022 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

УДК 378.016:373(062.552)

П79

Організаційний комітет:

Соболь Євген Юрійович – доктор юридичних наук, професор, ректор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Рябовол Лілія Тарасівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри права та правоохоронної діяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Андрощук Ігор Петрович – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету;

Попович Анжеліка Станіславівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

П79 **Проектування та реалізація освітніх програм за спеціальністю 014 «Середня освіта»** : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 31 жовтня – 11 грудня 2022 року. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 180 с.

ISBN 978-617-554-090-9

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Проектування та реалізація освітніх програм за спеціальністю 014 “Середня освіта”» (31 жовтня – 11 грудня 2022 року).

УДК 378.016:373(062.552)

© Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2022

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2022

ISBN 978-617-554-090-9

ЗМІСТ

Фахова підготовка майбутнього вчителя інформатики до професійної діяльності Андрієвська В. М.	8
Результати акредитації освітніх програм у галузі 01 «Освіта/Педагогіка» Анненкова І. П.	10
Розвиток цифрової компетенції у студентів спеціальності 014.021 «Середня освіта (Англійська мова і література)» Апалат Г. П.	13
Формування соціокультурної компетентності майбутніх фахівців Арделян О. В.	16
Доповнена реальність як дидактичне забезпечення процесу навчання фізики Бєльчев П. В.	19
Предметні й психолого-педагогічні компетентності у структурі фахової підготовки майбутніх учителів української мови та літератури Бондаренко Г. П.	24
Аналіз освітньої програми підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 «Середня освіта (Хімія)» Брюховецька І. В.	28
Зміст та методичні аспекти викладання дисципліни «Іноземна мова» для здобувачів немовних спеціальностей закладів вищої педагогічної освіти (на прикладі Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди) Васильєва М. П.	32
Формування загальних компетентностей у здобувачів спеціальності 014 «Середня освіта (Українська мова і література)» під час вивчення курсу «Сучасна українська літературна мова» Воляннюк І. О.	34
Особливості освітньо-професійної програми «Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)» другого рівня вищої освіти (на прикладі ОНУ імені І. І. Мечникова) Гвоздїй С. П.	37

Формування дослідницької компетентності майбутніх учителів біології у процесі підготовки в ЗВО	
Гойванович Н. К.	40
Методичний складник освітніх програм за спеціальністю 014 «Середня освіта»: аналіз зарубіжного досвіду	
Грицай Н. Б.	43
Лінгводидактичний потенціал текстів фольклору під час вивчення мовно-історичних дисциплін зі здобувачами спеціальності 014 «Середня освіта»	
Грицевич Ю. В.	46
Засадничі принципи формування каталогу вибіркових освітніх компонентів ОПП «Середня освіта (інформатика)» першого бакалаврського рівня вищої освіти: досвід КрНУ імені Михайла Остроградського	
Грицюк О. С., Набок Т. А.	51
Етапи проектування стандартизованих вимог щодо професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури	
Даниско О. В.	54
Місце ОК «Історія української літератури» в ОПП 014 «Середня освіта (Українська мова і література)» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти	
Дубровський Р. О.	56
Професійний саморозвиток особистості педагога	
Золотарьова О. І., Ткемаладзе З. П.	58
Методична культура майбутнього вчителя-словесника як результат реалізації освітньої програми «Українська мова і література» спеціальності 014.01 «Середня освіта. Українська мова і література»	
Карлова Н. М.	62
Зміст робочої програми з дисципліни «Практична граматики англійської мови» освітньої програми «Середня освіта: Англійська мова і література»	
Корнєєва І. О.	66
Teaching critical thinking in the ESL classroom at tertiary institutions (014 Secondary education)	
Korotiaieva I. V.	68
Особливості підготовки фахівців за освітньою програмою 014 «Середня освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти	
Коссаєв Г. М.	73

розроблення та оновлення освітніх програм в Україні потрібно враховувати цей досвід.

Перспективами подальших наукових пошуків може бути аналіз змісту відповідних освітніх компонентів методичного спрямування.

Література:

1. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736-20 від 23.12.2020 «Про затвердження професійного стандарту за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення: 01.12.2022 р.).

2. Софійски университет «Св. Климент Охридски». Биология и английски език. URL: https://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/universitet_t/fakulteti/biologicheski_fakultet2/specialnosti (дата звернення: 01.12.2022 р.).

3. Katalog programů – Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity. URL: <https://is.muni.cz/programy/?fakulta=1431> (дата звернення: 01.12.2022 р.).

4. Přírodovědecká fakulta Univerzita Komenského v Bratislave. URL: <https://fns.uniba.sk/nc/studium/> (дата звернення: 01.12.2022 р.).

ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕКСТІВ ФОЛЬКЛОРУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МОВНО-ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»

Грицевич Ю. В.

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри історії та культури української мови

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Курс «Історичний коментар до шкільного курсу української мови» має винятково важливе значення для формування фахового світогляду майбутніх учителів-словесників. Вивчаючи розвиток фонетичної і морфологічної систем української мови, студенти пізнають основні закони, що визначали еволюцію праслов'янської, а згодом української мов; усвідомлюють походження явищ української звукової системи та словозміни. Те, що факти української мови прийнято розглядати в зіставленні з відповідними фактами інших слов'янських та

неслов'янських індоєвропейських мов, забезпечує усвідомлення студентами історико-типологічних рис української мови, її місця серед інших слов'янських мов [8, с. 3], адже відсутність глибоких фахових знань, брак дослідницького досвіду, невміння оперувати історичними фактами і джерелами, нехтування загальноновизнаними історико-лінгвістичними догмами призводить до появи «казкових і міфічних уявлень про історію нашого народу і його мови» [цит. за: 2, с. 49].

На думку Т. Видайчук, «знання історії рідної мови потрібні кожній грамотній людині. Саме воно дає можливість усвідомлено підходити до питань правопису, граматики, слововживання, тобто до компетентного користування сучасною українською літературною мовою, сприяє поступовому формуванню знань про становлення та розвиток рідної мови, увиразнює формування національної ідентичності. <...> особливе місце у шкільній практиці навчання української мови мають посідати два типи історико-лінгвістичних коментарів, а саме фонетико-орфографічний та лексикологічний» [1, с. 98].

Історико-лінгвістичний складник на заняттях української мови в закладах вищої та загальної середньої освіти різноаспектно проаналізували Т. Видайчук [1–6], Ю. Грицевич, Ю. Громик [7–8], О. Крижанівська [10–11], О. Ткаченко [12], Т. Торчинська [13].

Мета пропонованої розвідки – показати лінгводидактичний потенціал текстів фольклору для вивчення нормативного освітнього компонента «Історичний коментар до шкільного курсу української мови» з циклу професійної підготовки бакалаврів галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» спеціальності 014 «Середня освіта (освітньо-професійної програми Середня освіта. Українська мова та література. Світова література)» у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, а також запропонувати види завдань із залученням ілюстративного матеріалу зі збірника коломийок, упорядником якого виступив етнограф і фольклорист Володимир Гнатюк.

Наявний у нашому розпорядженні фольклорний фактаж доцільно включити до таких завдань:

1. Знайдіть у запропонованих нижче реченнях займенники і проаналізуйте їх за такою схемою:

Займенник	Початкова форма	Розряд за значення м	Рід, число	Відмінок	Відмінкова форма (етимологічна чи вторинного походження)

1. Карабіне, карабіне, ой карабіночку, коби тебе не носити хоть сесу зимочку [9, с. 275]. 2. Я на ставу хусти прала, втонула мі дошка, ни мине ті перша кулі, мовила ворошка [9, с. 290]. 3. Щоб не тая центурія, тай не тая тоя, щоб тя були не віддали, я бим була твоя [9, с. 289]. 4. А по теби карта прийди, я ті ни заступю, тільки грошей я ни маю та ті ни викупю [9, с. 280]. 5. Яка тота курка красна, що курята водит, то десь моя білявина по касарни ходит [9, с. 285]. 6. Ой всі хлопці в браку були, жадного не взяли, ой но мому миленькому кучарики втяли [9, с. 280]. 7. Ой волоска капустице, я те підрубаю, служи, служи, жомняроньку, я те зачикаю [9, с. 281]. 8. Не так плаче отец, мати, що го породила, та як тая Вірмяночка, що го полюбила [9, с. 283]. 9. Ой добрали миленького та за жовняренька, ніхто ня ся не спитає: що робиш, миленька? 10. Рутко моя зелененька, тобов ся загаю, мій ся милий реклямує, а я го чекаю [9, с. 277]. 11. Бодай жи сі машинюнька тота поколола, она мого миленького відвезла до Львова [9, с. 282]. 12. Як же я ї, мій синючку, маю шінувати? Вна не моя дитиночка, я не її мати [9, с. 256]. 13. А Івана бульби яма, тай тра по ню лісти [9, с. 117].

2. Прокоментуйте з погляду походження виділені дієслівні форми минулого часу. У яких говорах української мови вони побутують? Укажіть особу й число.

1. Парубочку, жомнярочку, **любилам** ті доси, а тепер ті понижаю, бо йинчого маю [9, с. 260]. 2. Ой **сиділам** на порозі, **стебнувалам** комер, ой то з того миленького буде файний жомер [9, с. 277]. 3. Як **єсте** мі **відобрали**, я сидів на ганку, **далисти** ми кониченька, дайти ми коханку [9, с. 262]. 4. **Вишивалас** ми сорочку, **вишивалас** ми ковнір, люцкі діти господарі, а я бідний жовнір [9, с. 248]. 5. **Ходилисмо**, пане брате, ходили, ходили, тепер будем пуцувати цісарські кобили [9, с. 261]. 6. Ти цісарю, цісарику, та цісарю, царю, **наробивес** в Буковині великого жалю [9, с. 244].

3. Прокоментуйте з погляду походження виділені в реченнях дієслівні форми майбутнього часу. Доберіть літературні відповідники.

1. Кажу тобі, Іваночку, озми господиню, Сором за ню **не меш** мати ні в ночі, ні в днину [9, с. 102]. 2. Як поїдеш з кіньми на ніч, заграйте фуяру, я тя **буду** пізнавала, чи то ти, жовняру [9, с. 284].

4. Оберіть ті речення, в яких засвідчено залишки двоїнних субстантивних форм (на рівні флексій):

А) Щоб я була таке знала, що ти мій, Василю, була бим си насилела коралий на шию [9, с. 96].

Б) Сюди туди улицема, де сі маю діти? Пішов бим до Барабашки, коби спали діти [9, с. 122].

В) Текла вода з під города, камінцема несла, нікто ми ся не сподобав, но хлопец Олекса [9, с. 121].

5. Розмежуйте речення, де виділені звукосполюки:
а) є закономірними рефлексами давніх структур *рѣ, лѣ, рь, ль;*
б) зумовлені аналогією.

1. Ой запійте, кури, рано, тай збудїт Волену, нехай іде до **кєр**ниці по воду студену. Ой ще кури не запіли, як Волену встала, полетїла до **кєр**ниці, води не застала [9, с. 122]. 2. Вдарив Москаль на Україну, побив Українців, ой будемо ми бродити в **кєр**ві по колїнці [9, с. 257]. 3. Там то сила, там то врода, там то хїд тихенький, там то личко, як ябл**л**чко, як мїд солоденький [9, с. 116]. 4. Вийди, Грицю, на улицу, стань си на колодці, як то твою чорноб**р**иву обнимают хлопці [9, с. 99].

6. Увідповідніть речення з фонетичними явищами, відзеркаленими в них:

Протеза	А) Горїхове повересло, а бобове билє, кажут люди, що я люблю пишного Василє [9, с. 95].
Метатеза	Б) Ой волоська орїшниця, волоська, волоська, нема мого милейкого, поїхав до воська [9, с. 281].
Відсутність епентези	В) Ей сапалам бараболї, висапалам диньку, чом до мени не вогориш, ворганїстий Гриньку? [9, с. 99].

Отже, навчитися коментувати основні явища української фонетики та словозміни з погляду їх формування можна на матеріалі текстів фахово записаного фольклору. Запропоноване сьогодні науковій спільноті дослідження, як і наші попередні розвідки, підтверджує невичерпний евристичний потенціал уснопоетичних зразків народної творчості, що дає всі підстави вважати їх важливою та надійною джерельною базою для наукових студій у галузі історії української мови.

Література:

1. Видайчук Т. Історико-лінгвістичне коментування у процесі вивчення української мови в школі. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу* : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 14–15 вересня 2022 р.) / [ред. кол.; голов. ред. О. М. Топузов]. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2022.

С. 97–99. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/09/PSP_tezy_2022.pdf (Дата звернення: 30.11.2022).

2. Видайчук Т. Л. Аспекти історії української мови як засіб формування національної ідентичності та історичної пам'яті. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 2. С. 48–63.

3. Видайчук Т. Л. Історія української мови у вимірах освітнього процесу початку ХХ століття. *Мова: класичне – модерне – постмодерне*. 2021. Вип. 7. С. 50–67.

4. Видайчук Т. Л. Чому в сучасній українській мові існують паралельні відмінкові форми іменників? *Українська мова і література в школі*. 2020. № 3(150). С. 39–41.

5. Видайчук Т. Л. Формування історичної пам'яті у учнів старших класів засобами підручників української мови. *Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць*. Київ : Педагогічна думка, 2017. Вип. 19. С. 47–57.

6. Видайчук Т. Л. Значення історико-лінгвістичних дисциплін у системі підготовки вчителя-філолога. *Педагогічний процес: теорія і практика*. Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. Вип. 1–2. С. 67–71.

7. Грицевич Ю. В. Застосування етимологічного аналізу під час вивчення дисципліни «Історичний коментар до шкільного курсу української мови». *Пріоритетні напрями сучасної лінгводидактики (до 90-ї річниці з дня народження Лариси Павлівни Рожило)*: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару. 25–26 березня 2021 року / укл. Ю. С. Васейко, Л. М. Деркач, Р. С. Зінчук, Л. Б. Лавринович. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. С. 15–17.

8. Громик Ю. В., Грицевич Ю. В. Силабус навчальної дисципліни «Історичний коментар до шкільного курсу української мови» з циклу професійної підготовки бакалавра галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» спеціальності 014 «Середня освіта (Українська мова і література)» (освітньо-професійна програма «Середня освіта. Українська мова та література. Світова література») денної форми здобуття освіти. Луцьк, 2021. 12 с.

9. Етнографічний збірник, видає етнографічна комісія Наукового Товариства імені Шевченка. Т. 17. Коломийки. Том I. Зібрав Володимир Гнатюк. У Львові, 1905. Накладом Товариства. З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка під зарядом К. Беднарського. 302 с.

10. Крижанівська О. Тестування як засіб активізації навчальної діяльності і спосіб вимірювання академічних досягнень студента при вивченні «Історичної граматики української мови». *Наукові записки*.

Серія : Педагогічні науки. Кіровоград: РВЦ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2015. Вип. 141. Ч. II. С. 235–238.

11. Крижанівська О. Формування лінгвістичних компетенцій на заняттях з історичної граматики української мови. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки.* Кіровоград : РВЦ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2013. Вип. 121. Ч. II. С. 235–238.

12. Ткаченко О. Б. Історичний коментар Л. А. Булаховського як новий науковий метод і його значення для подальшого дослідження української мови. *Мовознавство.* 2015. № 3. С. 74–76.

13. Торчинська Т. Етимологічна робота зі словом як основа розвитку інтересу до вивчення української мови в початковій школі. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету.* 2022. Вип. 1(7). С. 113–121.

**ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ КАТАЛОГУ
ВИБІРКОВИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ОПП «СЕРЕДНЯ
ОСВІТА (ІНФОРМАТИКА)» ПЕРШОГО БАКАЛАВРСЬКОГО
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД КРНУ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО**

Грицюк О. С.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформатики та вищої математики
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського
м. Кременчук, Полтавська область, Україна*

Набок Т. А.

*старший викладач кафедри інформатики та вищої математики
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського
м. Кременчук, Полтавська область, Україна*

В умовах утвердження у вищій освіті України студенто-центрованого підходу, який передбачає вибір здобувачем освіти індивідуальної траєкторії на основі специфіки професійних і наукових інтересів, перспектив самореалізації за фахом, уподобань і нахилів,